

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretiu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siesse lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romanii:
4 galb. pro annu, — 2 galb. pro 1/2
de annu, — si 1 galb. pro 1/4 de annu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbra
le pentru fiesce care publicatiune
separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costâ 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Stratu Morariloru Nr. 13.

Articole nefrancate nu se voru
publica decâtu numai de la corespun-
denti regulari ai „Federationii“
Articole tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pest'a, 18/26 opt. 1868.

Pentru caracterizarea situatiunii politice insîrâ-
tu aci câte-va passuri d'in cuventarea tienuta de br.
sunt in siedinti'a de alalta eri a comisiunii senatu-
imperiale. Dlu Beust vorbindu despre politic'a
presinta a Austriei, dîse, că Austri'a n'are neci unu
scut rezervatu, n'are neci unu sentimentu de res-
pectare si va lucrâ pururea dupa mesur'a intereseloru
de, fâr' a se conduce de simpatie ori antipatie. Ra-
portele Austriei câtra Angli'a si Franci'a sunt de na-
tura cea mai intima si amicabile. Cu Russi'a inca
Austri'a bine, totu-si Russi'a este cam rece; ér' in
statu pentru Prussi'a, de la acést'a Austri'a ascepta
curiosu ce-va dovedi de apropiare amicabile. Pa-
rea nu este amenintiata, — totu-si pusetiunea Eu-
ropei pretinde ca Austri'a sê fia tare si sê nu
este nepregatita; pentru că numai celu tare
este respectatu, si numai care este tare pote scuti pa-
rea. D'in tote aceste-a si altele asemenea apoi, dlu
Beust, venindu a vorbi despre inarmare, deduce că
este de lipsa ca armat'a Austriei sê constee d'in
800,000 de fetiori, dupa intielesulu proieptului legei
de inarmare.

Intr'adeveru curiosa deductiune! „Pacea nu
este amenintiata. Raportele cu celelalte poteri sunt
amicabili“, la cari mai adauge „că detoriile Austriei
o tragu la pamentu si totu-si o armata de 800,000!
Dlu Beust are cuventu a veni la asemeni deductiuni,
câ-ci „si vis pacem para bellum.“ Inse fia-ni iertatu a
face aci modest'a intrebare: cari sunt faptele guver-
neloru constitutiunali cis-si translaitane, cari sê im-
pulpe pre poporele Austriei dualistice a dà sute de
mii de fetiori gât'a si voirosi de a intrâ in lupta candu
va cere trebuinti'a? Pentru ce sê se lupte maioritatea
poporeloru Austriei? Intr'unu statu constitutiunali
ostasiulu trebuie sê scia, că ce apera candu intra in
lupta, trebuie sê scia, că pentru ce se bate, apoi
800,000 de ostasi dora nu se voru tienè numai de
parada?! — Ei bine, ce voru aperi, pen-
tru ce se voru bate, de va fi de lipsa, fii ma-
ioritâti translaitane? Pentru supremati'a nemtiesca?
si fii maioritâti cislaitane pentru supremati'a ungu-
resca? Nu-si aduce dlu Beust aminte de cele ce
tribitau favoriti d'sale, ungurii, dupa lupt'a de la
Sadow'a, pre candu inca aveâ Austri'a mai 800,000
de ostasi: câ adeca „caus'a pierderei celei enorme a
ostu lips'a de insulfetire in ostasi provenita d'in ne-n-
destulirea unguriloru (sic.)“? Cu cine vre dlu Beust
sê sustiena Austri'a tare si mare? Cu politic'a inau-
gurata de dsa si adusa pana la stadiulu presinte, neci
odiniara! Daca au fostu poporele nemultiemite in-
ainte de Sadow'a, ele suntu asta-di nemultiemite si
voru fi nemultiemite pana ce nu se va intrupa si in
Austri'a celu puticnu primulu preceptu alu dreptu-
lui: „suum cuique.“ Politic'a dlui Beust sustiene pre-
domnirea fractiunii nemtiesci unguresci preste ma-
ioritatea poporeloru. — Pre langa acesta politica noi
ne-am teme de o a dou'a Sadow'a si candu si-ar' du-
plicâ dlu Beust nrulu armatei prevediutu in proieptu
de lege. D'in colo de Lai't'a natiunile nenem-
tiesci se terorizeza intr'unu modu ne mai pomeniu in
statu constitutiunali, dovada asuprirea cea aprobe
tiranica a natiunii boeme; d'in coce o patiescu ase-
menea natiunile neunguresci. Natiunii romane i se iâ
si numele patriei, i se nimicescescu institutiuni-
le, i se necunoscu drepturile si spre mai ma-
rea gloria a politicei constitutiunali a domnului
Beust, la tote aceste-a se mai adauge pro coronide in-
sult'a celoru de la potere aruncata in fati'a natiuni-
loru neunguresci d'in Ungari'a prin cunoscutulu pa-
gusiu, batjocuritu proieptu de lege in caus'a natiu-
nale, care s'a pusu asta-di pre mes'a dietei Ungariei.

In fati'a acestor'a primirea proieptului de lege
cu 800,000 de ostasi nu se pote considerâ de câtu
ca o noua rana infipta in corpulu Austriei, pro-
vediutu si de altmintrea cu destule plage. Bar-
batiu constitutiunali, represinantii poporeloru n'au
sê adauga ranele statului, ci au detorintia a le
curâ pre cele esistinte. O cura radicala este possibila
numai prin *perfectâ multiemire* a natiuniloru cari com-
punu acestu statu. Mesurele contrarie potu fi de unu
interesu transitoriu, dara statulu, in locu de a se in-
tari prin ele, se cutriera in fundamintele sale, ame-
nintiandu cu ruinare totale.

Dieta Ungariei.

Siedinti'a d'in 23 optovre a casei deputa-
tiloru.

Presiedinte: Szentványi; notariu: Paizs; d'in
partea guvernului: min. Horváth, Gorove, Festetics
si Andrassy.

Dupa autenticarea protocolului siedintiei d'in
urma presiedintele presinta scrisorile venite.

B. Jul. Nyáry, notariulu casei boeriloru face
cunoscutu. că cas'a de susu a primitu proieptele de
lege despre rescumperarea urbarialeloru si despre
desfintiarea legei usurarie.

Ladislau Berzenczey interpeleza pe mini-
steriulu intregu in privinti'a procedurii comandante-
lui supremu alu militiei d'in Transilvani'a, observata
in cetatea scaunulu Muresia nu, in urm'a carei-a
cetatea amintita deveni in pusetiunea d'a perde, afara
de castelulu edificatu de ea si locuitu a-di cu ne-
dreptulu de numitulu comandante, inca si unu teri-
toriu de 150 piciore quadrate d'in midiloculu ora-
siului. Roga ministeriulu, ca sê-i face cunoscuti pa-
sii intreprinsi pentru a complanâ treb'a acést'a intre
cetate si comandante.

Interpelatiunea acést'a se va comunicâ ministru-
lui presiedinte.

Sigismundu Bernáth reflectandu la interpe-
latiunea facuta ministruului presiedinte si celui-a alu
culteloru in privinti'a restaurârii institutulu milita-
riu „Ludoviceu“, doresc, ca dñii ministri sê respun-
da cu fapte la interpelâri, ér' nu cu frase frumoase dar'
gole. Oratorulu ascépta, ca ministrii respectivi sê nu
intârdie a face pasii cuvenintiosi pentru restaurarea
„Ludoviceului“ in folosulu natiunii magiare.

Lud. Kiss cetesce raportulu comisiunii câiloru
ferate despre lina'a de la Aradu-Timisior'a.

Raportulu acést'a se va tipari si trecundu prin
sectiuni, se va pune la ordenea d'flei.

Lud. Horváth cetesce raportulu comisiunii
centrali, referitoriu la puntele modificate ale proce-
durei civili, si se primesce.

Apoi se face votarea definitiva a proieptului pro-
cedurei civili, care se tramete casei magnatiloru.

Urmeza la ordenea d'flei pertratarea proieptului
de lege referitoriu la votarea credetului suplenitoriu,
cerutu de ministruulu interneloru.

Dupa-ce vorbira mai multi la obieptulu de pre-
tapetu, se face votare, d'in care resultâ primirea pro-
ieptului de sub intrebare, votandu-se astu-felu cre-
detulu suplenitoriu de 100,000 fl., care se va intre-
buinti pentru repararea armeloru personalulu
de securitate si spre sterpirea lotriloru si a hotiloru,
cari se sporescu de minune sub aripele binefacutorie
ale constitutiunalismulu magiaru.

Votarea definitiva a proieptului acestui-a se va
face in siedinti'a mai d'aprope.

Nefiindu alte obiepte la ordenea d'flei, siedin-
ti'a se inchiaia.

Ungurii si Romanii.

In diuariulu Századunk No. 222, s'a publi-
catu unu articulu de d-nulu generariu Klapka intitu-
latu: „Caveant consules“ câtra Magiari, dicun-
du, că Ungari'a este incungurata de inemicii ei Ro-
manii d'in partea Oriintelului; că Romanii voru cere
ajutoriu de la St. Petersburg pentru a cucerî Ungari'a
pana la Tis'a; că guvernulu romanu d'in Bucu-
resci intarita in publicu poporulu in contr'a natiunii
magiare si că Romanii, mari si mici, se intrecu in a
subscrie pentru cumperare de arme si acést'a numai

pentru a ocupâ patri'a nostra castigata de Atil'a prin-
sange; că este avisatu despre politic'a revolutiunaria
a Romaniloru si recomenda natiunii magiare sê in-
fintieze armat'a de Honvedii, tier'a fiindu in periculu.

In consciintia crede ore domnulu generariu
Klapka aceste acusatuni, ce tradatorii de patria,
Romanii de la noi, le respandescu in foiele straine a
supr'a intentiuniloru Romaniei si guvernului ei? Sê
nu uite Ungurii, că ei insi-si au tradatori de patria,
si acei tradatori n'au gasitu la noi de câtu dispretiu.
Eramu in dreptu a asceptâ de la Ungurii ace'a-si por-
tare in facia cu tradatorii nostrii.

O nefericita politica, care impinge pre unele na-
tiuni la perire, o politica care face d'in unele natiu-
ni nu capi ai ideiloru de libertate, ci capi ai ideiloru
de robia, si care in anii d'in urma pare a voi sê is-
pitesca mai multe natiuni, este caus'a ce intarita pe
Magiari, o natiune care sprigine o idea de li-
bertate, care lupta lupta pentru libertatea po-
poreloru apesate, capeta potere si prestigiu, devine
iubita, si d'in contra slabesce, devine detestata, can-
du ea cata sê se intaresca prin cucerire. Acést'a d'in
urma politica a capiloru Ungariei, acést'a schimbare
de principie, acést'a degradare a caracterulu liberalu
si egalitaru in privinti'a celoru-l-alte poporatiuni, es-
te fapt'a cea mai putinu intieptu a Unguriloru.

Ungurii si Romanii, elemente mici, potu perî
intr'o dî in elementele slave seu germane, ce le in-
cungiura, pe câtu tempu Ungurii si Romanii nu vo-
ru intielege, că ideele de cucerire si-au facutu tem-
pulu loru.

Capii liberali ai Ungariei au schimbatu ideele
luminate si liberali, cari aveâu câti-va ani mai nain-
te. Nu dîceau atunci ce'a ce dîcu asta-di.

Intr'unu memoriu, presintatu fostulu Domnu
Cuza in 1860 de doi generari Klapka, Kossuth si
Teleki, membri ai comitetulu natiunale ungurescu,
altu-feliu presintau simtiemintele si cugetâriile con-
ducatoriloru natiunii magiare.

In fatia cu simtiemintele si cugetâriile capiloru
simtieminteloru si cugetâriloru Ungariei de asta-di,
punemu simtiemintele si cugetâriile aceloru capi d'in
anulu 1860. Va vedè tota lumea si va judecâ a su-
pr'a degradârii politice capiloru ideeloru liberali un-
guresci. Reproducemu câte-va pasagie d'in memo-
riulu datu de dñii Klapka, Kossuth si Teleki fostulu
Domnu alu Romaniei:

„Monsignore!

„Sar' potè ore vre o data pune in indouieia, că
Romanii si Ungurii sê fia ursiti a necunosce in lume
acelea-si simpatie si acelea-si ure, aceia-si partisani
si aceia-si inemici? istori'a Europei de la 1848 pana
asta-di dovedesce, fâra a ne duce mai departe.

„Principe, Austri'a, acestu inemicu mortalu si
neimpacatu alu Ungariei nu s'a aretatu ore totu-de-
un'a asemenea ostile acestei june tiere, chlamata la
asiâ frumose destinate, care va alesu capulu ei? Nu
s'a opusu totu-de-un'a la liber'a manifestare a
dorintieloru ei, a vietiei ei natiunali si politice, la
desvoltarea prosperitâti si poterei sale?
a incetatu vr'o data d'a aspirâ contr'a marei idee a
unirei? . . . pretotindeni unde se nasce pentru voi o
pedeca, o nenorocire, in intru seu afara vei gasi ma-
n'a ei. Toti inimicii vostri mari si mici, au avanta-
giulu a fi patronati de dins'a . . . Intre tote poteri-
le, numai Austri'a fû, care nu a slabitu in ostilitâti a
supr'a-ve. Numai ea a combatutu interesele vostre
cele mai sacre si dorintiele vostre cele mai legitime.
Obiectu alu urei unanime a totoruru poporatiu-
niloru supuse scepturulu seu, Austri'a este inemi-
c'a cea mai intaritata a totu ce pote portâ la ve-
cinii sêi unu germenu de desvoltare si prosperitate.
Ori-ce guvern uonestu cata sê o faca a banul. Neesis-
tandu de câtu prin fortia si opresiune, ea nu pote
pastrâ inriurirea sa in Europ'a de câtu patronandu
preste totu unu regime ca alu ei. . . Cum guver-
nulu austriacu, in calitatea sa de apasatoriu alu popo-
reloru romane, sar' lepadâ vre odata la politic'a sa
astutiosa, si ostile in facia vostra?“

Aici intrebâmu pre D. Klapka, unulu d'in sub-
scrietorii memoriulu, daca politic'a d-sale este mai
pucinu astutiosa si ostila pentru Romani
de câtu ace'a pe care o blameza!

„Vreti inca o garantia, urmeza memoriulu, de-
spre neamicii'a sa viitoria? o veti aflâ chiar' in iden-

titatea rasei si limbei ce exista intre poporatiunile d' in Moldo-Valachia; si supusii Romani ai Austriei. Acea-si cauza va produce acele-a-si rezultate."

Facu altu ce-va asta-di capii Ungariei de catu ce'a ce imputau ei Austriei in facia cu neamici'a viitoria, care existe in identitatea limbei si rasei, ce existe intre poporatiunile Moldo-Valachiei Romane si Romanii d' in Austri'a?

"Austri'a, d'ice memoriulu, traindu numai cu ur'a tuturor esigintiloru natiunale, nesprijinindu-se decatu pe opresiunea comuna a tuturor Statelor, supuse sceptrului seu, cum ar' potè ea tolera in vecinatatea ei evenimentele natiunalitatiloru libere si independente."

Sè ne spuna generariulu Klapka, autorele acestoru cugetari, de politic'a Austriei ce o blama nu este politic'a sa de asta-di?

Sè vedemu, noi Romanii seu Ungurii punu inainte cestiunea de unirea tuturor Romaniloru, ce ne imputa noua asta-di? Eca ce d'ice d. generariu Klapka in memoriu: „Independintia nostra ar' fi cea mai secura garantia a independintei vostre, pentru cuventulu, ca independintia vostra ne-ar' da aceiasi garantia. Nu este unu adeveru a carui evidintia sare in ochi, . . . ca caderea Austriei ar' ave altu-felu o urmare forte importanta pentru principate, adeca reintorcerea Bucovinei catra Moldo-Valachia la cari noi amu aderà naturalminte d' in tote poterile noastre."

Eca cum Ungurii singuri au consciintia drepturiloru nostre, si cum asta-di ne blama presupunendu, ca amu cere ce'a ce ei insi-si ne promiteau. Memoriulu contine inca declaratiunea d' in 1849 de drepturi pentru tote poporele, dupa Constitutiune si promite pastrarea loru. Pentru ce asta-di s' au abatutu de la aceste idee frumose acei-a cari, cati-va ani in urma, blamau pe Austri'a, ca voiesce a rapl acele drepturi? In memoriu se blama politic'a austriaca, care a promis se dè Romaniloru mai multe libertati de catu Constitutiunea magiara, si nu a datu nimic; ce d' asta-di d. generariu Klapka Romaniloru? Scoterea limbei d' in scole, d' in biserica, promisiuni spre a cotropi chiaru gurele Dunarei, si preparari de a arma spre a veni la hotarele tierii! Eca articolele ce promiteau acesti capi:

„Art. I. Fia-care comuna va determinà ea insasi, care va fi limb'a sa oficiala, in ace'a limba se voru redige procesele-verbale a siedintieloru, raportele, scrisorile la comitatu, etc., fia-ce comuna va decide care va fi limb'a de invetiatura in scole. Art. II. Fia-care comitatu va decide prin maiortatea voturilor: care va fi limb'a administrativa. In ace'a limba va face procesele-verbale, protocoalele, etc. Art. III Membrii dietei voru potè vorbi in ori-ce limba a tierii voru vol. Art. IV legile se potu promulga in tote limbele adoptate de comitatu si comune. Art. V Toti locuitorii tierii potè-voru sè se asocieze liberu in interesulu natiunalitatii respective, in mari comitate natiunale, sè se organizeze cum le va place, a convocà adunari catu, de numeroase; a numi capi natiunali ce i chiama Voivozi seu hospodari, etc.

Art. VI. La comunitatile natiunale va adauge, de va vol guvernulu, besericeii si scoleloru loru; capii besericesci voru potè a-i numi liberu chiaru cu titulu de Patriarci si Mitropolitii . . . Statulu nu le va cere de catu unu lucru: publicitatea deliberariloru si acteloru loru."

Eta ce promiteau autorii memoriului. Si ei pastreza ore asta-di pentru Romani aceste drepturi cari le afisau? Este unu faptu: Romanii erau mai respectati in drepturile loru de la 1850 sub Austri'a de catu sub ministeriulu ungurescu, de catu sub regimel autoriloru memoriului in urma, candu Romanii trecura sub ministeriulu magiaru. — Totu in acestu memoriu autorii sei, cari asta-di se unescu cu vrajmarii tierii nostre, care au armonia si intielegere intre Romanii de d' incoce si intre Unguri, pe bazele de egalitate de drepturi date Romaniloru de d' incolo. Unde este ace'a egalitate de drepturi? Se plangeau contr'a Austriei, ca prin apasarile ei contr'a Romaniloru, voia sè intretiena ur'a intre poporatiuni; pentru ce asta-di autorii memoriului prin midilocirea faptelor, care le blamau, voiescu ei insi-si a intretienè ace'a-si ura?

„Este nevoia a demonstrà, d'ice memoriulu, ca tote pericolele situatiunii vostre presinte se afla pentru totu-de-un'a inlaturate prin . . . intemeierea la otarele vostre a unu statulu liberu si neaternatu, tare prin comunitatea intereseloru tuturor poporeloru teritoriului, fàra deosebire de casta, de rasa, et. . . . Acelu statulu s' a facutu. Pericolele situatiunii nu numai n' au incetatu, dar' vedemu ca crescu, ca-ci n' au adusu nici o garantia pentru drepturile poporatiuniloru slave si romane, ba chiaru nici maghiare, ca-ci credemu si noi, precum credeau alta data autorii memoriului, ca prin egalitatea drepturiloru se va garantà fericirea si prosperitatea Ungariei si Romaniei. Pentru ce Ungurii nu remanu stabili in acele frumose credintie, cari le aveau in esiliu? Ce'a ce nu puteau face atunci, ce'a ce atunci aruncau a supr'a impotrivirei Au-

striei, potu face asta-di, candu Austri'a nu mai este o stavila in calea ce merge la armonia si fericirea poporeloru. Pentru ce nu o facu? Ce pote fi mai sacru, mai priintiosu in interesele comune, de catu a dà ace'a ce au promis, de catu a arunca anatem'a pe spiritulu de cucerire, acelu caracteru alu trecutulu, causa a tuturoru nefericiriloru Ungariei, si pe care autorii memoriului atatu de bine l' au intielesu in esiliu in 1861 si atatu de reu lu-intielegu asta-di?

„Rom."

D. B.

Pentru cunoscintia istoriei magiarismului.

(Fine.)

De acd inainte dreptu ca se linise pe unu timpu cestiunea limbei in legislativa, dara numai spre a luà unu sboru nou cu anulu 1830 si a castigà d' in ce in ce mai multu terenu.

Asia anume e de mare importantia articolulu VIII d' in anulu 1830, care d'ice: „Corespondintiele si intimatele locutenintiei catra comitate sè fia de acum inainte in limb'a magiara, si curia regesca are sè decretedie sentintiele sale in procese purtate in limb'a magiara, numai in limb'a acest'a. Si in tote cealalte jurisdictiuni publice: la judecatoriele comitatelor, consistoriale si urbane se pote introduce limb'a magiara in loculu celei latine." Paragrafulu alu 4 d'ice: „Acei ce dorescu a intrà in latintrulu frontierelor tierii in siervitiu publicu, trebuie sè cunosca limb'a magiara"; acest'a a remasu pentru advocati ca directivu pentru totu-de-un'a.

Articululu III d' in anulu 1832 si 1836 declara testulu magiaru ca originalu si adauge pe langa confirmarea dispuasiuniloru de mai nainte, ca: in locurile, unde se predica ungurescu, sè fia si condicele parociale purtate in limb'a ungurescu" si § 5. d'ice, ca in seminariulu d' in Aradu pentru preuti si profesori greco-orientali sè se propuna si limb'a magiara.

Se observa acd latirea necontentita pe unu terenu totu mai mare. Totu la acestu scopu tntesce articolulu VI d' in anii 1839 si 1840, prin care se hotaresce, ca reprezentatiunile catra rege, cererile catra tribunalele publice, tote scrisorile catra locutenintia sè se faca in limb'a magiara (fàra traducere latina.) Paragrafulu 4 d'ice: „in tota intinderea tierii deregatoriile besericesci sè corspunda cu cele lumesci, si acestea intre sine, numai ungurescu." Paragrafulu 7 spune: „Si in acele locuri, unde inca nu se predica in limb'a ungurescu, sè se porte pana in trei ani matricele in limb'a ungurescu." Paragrafulu 8 d'ice: „De acum inainte sè se instaleze la tote confesiunile numai de acei paroci, predicatori, capelani si vicari, cari voru cunosce limb'a ungurescu." Paragrafulu 9 introduce la regimintele unguresci limb'a magiara si § 11. dà societatii erudite unguresci — care are de scopu cultur'a si latirea limbei magiare — o pusetiune esceptiunala.

Dupa ce prin modulu citatu fu prelucratu si pregatitu terenulu atatu de bine, legislativ'a puse apoi coron'a; cu articolulu II d' in anulu 1843—44 a ajunsu limb'a magiara la suprematia deplina. Acest'a hotaresce, ca (§ 1.) tote resolutiunile regesci, propusetiunile, respicetele si intimatele sè se publice pentru viitoriu in limb'a magiara; (§ 3) limb'a desbateriloru adunarii parlamentarie sè fia de-acum inainte numai cea magiara; deputatiloru partiloru ancese li se dà unu terminu de siese ani; la tote tribunalele publice in raporturile loru intre sine si cu privatii nu este invoitu de a se siervi de alta limba decatu numai de limb'a magiara; (§§. 4, 5.) totu aceste hotariri au vigore si pentru tribunalele lumesci si besericesci. Cu deosebire importantu si decisivu este §. 9, care se traduce d' in cuventu in urmele asia: „Maestatea Sa a binevoitu a decretà, ca in tota intinderea tierii sè fia in scole limb'a magiara generala, pentru totu invetia mentulu."

Prin legile d' in anii 1847/48 s' a inaltiatu limb'a magiara in tote ramurile vietii private si publice la o domnire esclusiva.

In modulu acest'a a castigatu magiarismulu „suprematia" sa; rezultatele ni sunt cunoscute la toti; luptele pentru limba si apoi luptele pentru natiunalitate sunt amarele fructe ale acestei favoriri legislative a unei natiunalitati, prin care, implicate, s' a comis o nedreptate vederata si o asuprire nejustificabila catra cealalte conatiunalitati totu de asemene valoare. Cum dara pote dl. Greguss sè probeze, in fatia acestor'a acte legislative, opiniunea sustienuta de dlui, ca Magiarii nu au de multiamitu suprematia sa „preferintiei politice."

Inse nu numai prin resolutiuni legislative se lucrà in favorea magiarismului; in siervitiulu acestui-a a fostu si administratiunea. Acest'a a creatu unu terenu literaturii magiare, fàra care nu pote esistà nici unu poporu. Cine voia sè-si garanteze ore cum inain-

tarea si pana sa prin activitate spiretuala, trebuia sè o faca numai prin limb'a magiara si sub aripele ei protetorie. D' in fondulu tierii, ce vre sè d'ica d' in banii natiuniloru nemagiare, desbracate de ori ce dreptu si in privintia limbei natiunale, s' a indiestratu academi'a magiara, si totu d' in acei bani s' a fundatu unu museu natiunалу magiaru, asià si unu teatru natiunалу magiaru. Incependu de la universitate, s' a pusu man'a pe tote scolele, si pe acelea, cari nici nu erà fundate de statulu, ci d' in bunuri besericesci si asiadiate pentru crescerea intielesuala religioasa a poporimii tierii, asià dara fàra privire la natiunalitatea si limb'a acestei-a.

La acestea se mai unira aliatii fideli, congregatiunile comitatelor cari nu crutià la laude pentru fia-care predicatoriu, si profesoriu, care si preluera comunele in interesulu magiarismului, si in fine autoritatea neatocabila a proprietariulu d' in tempurile inainte de 1848, care desnatiunalisà in beserica si in scole prin preotii si profesorii magiari pre supusii sei Vendi, Slovaci si Ruteni, pentru care meritu fu pretulu seu profesoriulu laudatu cu distingere prin organele publice, ca si de societatea eruditiloru magiari. Cine cunosce autoritatea unui proprietariu d' in nainte de 1848, va sei pretiu dupa meritu lu ei astufeliu de propaganda.

Toti factorii acesti-a au lucratu impreuna pentru a creà o suprematia, care nu s' aru fi intemeiatu nici o data sub impregiurari normale. Inse tocmai pentru aceea este acesta suprematia pretinsa fàra indreptatire si se pote tienè numai prin midiluce simitice. Ore renuntia-voru Magiarii la acesta suprematia? Nici-odata! Sè ascultamu numai despre acesta marturisirea organulu partidei domnitorie Deák „Pesti Napló", care astu-feliu se rostesc in nr. 59 d' in an. 1862:

„De voimu sè aducemu la implinire federalismulu in intielesulu magiaru, adeca dualismulu, nu trebuie sè privimu subjugarea natiunalitatiloru nemagiare d' in Ungaria ca o cestiune secundaria. ore-cum izolata, pentru ca subjugarea acest'a a natiunalitatiloru nemagiare este o parte intregitoria si arsenalulu adeveratu alu directiunii dualistice. Prin o eliberare de faptu a natiunalitatiloru nemagiare de la principiele decise de adunarea d' in 1791, cari prin legile ulteriore a supr'a limbei pana la 1848 au finitu subjugarea, s' aru rasipi arsenalulu acest'a, s' aru nimici scopulu celu adeveratu alu legiloru d' in 1791, ca si continuitatea dreptulu basata pe acelea."

Pentru ca sè nu cugete cine-va, ca numai partid'a liberala d' in Ungaria se inchina la astu-feliu de idee subjugatoria, sè reproducemu aici rostirea unui vechiu conservativu. In capitulu XIII alu brosiurei: „A Magyar nemzeti politika helyes iránynya" (cea mai buna directiune a politiceii natiunale magiare) se citeste: „Se afla intre noi, d' in nefericire, patrioti, cari la judecarea cestiunii acestei-a (de natiunalitate) se gasescu in asià mare erore, in catu credu, ca se pote unì cu datorintiele patriotice negarea simpla a suprematiei politice a limbei magiare in Ungaria, fiindu ca gendescu, ca voru reusfi a castigà pre cei de alte limbe pentru scopurile importante reprezentate prin magiarismu. Opiniunii acesteia nu ne putemu plecà nici decum; afara de aceea noi privimu suprematia diplomatica a limbei magiare in Ungaria ca o institutiune politica garantata prin legile nostre."

De privimu asià dara la s' rulu acest'a de fapte, si de nu uitamu si tielulu pentru viitoriu, care ni se areta, apoi in adeveru putemu sè ne unimu intru acestea cu dl. Greguss, ca Magiarii, „trebuie sè mai sustiena o lupta"; de va fi inse acest'a „franca" si „loiale" si anume ori de se va „eluptà ea cu midiluce oneste", nu putemu d'ice dupa esperiintiele istoriei si dupa rostirile conducatoriloru magiari in presente. Noi o dorimu si o speramu; ca altmintrelea se va aprinde o lupta cumplita, si noue riuri de sange voru curge in cert'a natiunalitatiloru. De acest'a sè ne feresca Dumnezeu. „Fol'a Soc. Buc."

Congresulu natiunалу besericescu romanu.

Siedintia a VIII. d' in 3/15 octobre a. c. sub presiulu ordinariu.

Protocolulu se verificà fàra nici o obsorvare. Apoi se trece la verificarea Dlui Sofronu Didragu, carele aflandu-se credintialu in ronu se verificà de deputatu.

Dupa aceea dep. Borla pune pre mes'a congresulu unu proiectu de resolutiune privitoriu la intrebuintarea limbei romane, rogandu totu odata pre congresu, ca sè se priveasca propunerea acest'a de urgente, sè se ièe numai decatu la desbateru, seu decanu, apoi celu putienu inca inainte de inchiderea acestui congresu sè se puna la ordinea d' fiei.

Dlu dep. Macelariu partinesce propunerea antevorbitorulu.

Dlu dep. Fauru luandu cuventulu, crede ca organizarea metropoliei este mai urgenta, si e de pa-

tere, că mai întâi se se finesca obiectulu începutu, și apoi numai de câtu se vina propunerca dep. Borlea.

Dr. Glodariu partinesce propunerca D. Borlea.
Dep. Babesiu luandu cuventulu dice, că deca la sesiunea pusa pe tapetu, s'aru fi aflatu unu votu, care se dice, că nu este de acordu cu d'ins'a, atunci aru află discussiunea la ronu. Dupa ce inse dep. Fauru au dechiaratu, că n'are nemicu in contra, ca se se primesca de urginte, inse numai dupa finirea elaboratului comisiunei de 27, d'insulu propune, ca se se primesca cu unamitate si fără discussiune.

Dep. Macelariu e de acordu cu antevorbitoriulu, ca motiunea Dlui Borlea se se primesca „en bloc“ — (se primesce.)

Presedintele pune la ordinea dilei propunerca dep. Borlea.

Dep. Macelariu repetiesce propunerca sa, ca motiunea Dlui dep. Borlea se se primesca „en bloc“ (se primesce).

Alduleanu prezenteza o petitiune adresata către congresu d'in partea reprezentantiei besericesci sub-burbiulu Schiei d'in Brasiovu cu hramulu S. Nicolau, in care se areta nepracticabilitatea unoru dispusetiuni d'in regulamentul statoritu in anulu 1864 si introdusu in arciiececa si se cere modificarea lor. Mai asterne unu proiectu de statutu pentru eforia gimnasiului gr. or. rom., precum si unu proiectu de statutu pentru infiintarea unui fondu de pensiune pentru profesorii de la gimnasiu si scolele normale gr. or. romane d'in Brasiovu. Tote aceste petitiuni se predau comisiunei de 27.

Babesiu substerne o petitiune a membrilor congresului d'in părțile fostei diecese a Timisorei. privitoria la reînfiintarea acestei diecese, cu rugarea, ca pana atunci se se infiinteze unu consistoriu diecesanu in Timisor'a sub episcopulu d'in Aradu, si roga pre inaltulu presidiu, ca se dea cetire acestei petitiuni.

Presedintele observa că i-parereu, că s'au lasatu de au trecut atâtea zile, fără se fia fostu chiamatu la tienerca sediintiei, că-ci tote acestea cu cinci pana in siese zile mai inainte, s'aru fi potutu lua mai bine inainte si s'aru fi potutu pertracta cu mai mare tignela de câtu acumu. De altmintreca nu are nemică in contra, ca se se urmeze si cu acesta petitiune, ca si cu cea d'in Oradea mare.

Popea asterne totu in privintia obiectului amintitu de Alduleanu o petitiune d'in partea profesorilor si a altoru cetatiani ca membri ai sinodului parocialu de la besericele d'in Brasiovu cu hramulu S. Nicolau si sant'a Treime, inse in directiune opusa cu cea prezentata d'in partea lui Alduleanu, cu acea rugare, ca se se iede in considerare, si propune, ca alaturandu-se langa cea pres. de Alduleanu se se predee comisiunei de 27. (se primesce.)

Ioanovicu, ca presedinte alu comisiunei esmise in privintia organizarii provinciei nostre metropolitane, presenta elaboratulu comisiuni de 27 cu aceea bagare de seama, că un'a parte d'in elaboratu nu este inca gat'a dar' are sperantia si e convinsu, că comisiunea sub intretimpulu desbaterilor va fi in stare, a termina si partea acesta.

Alduleanu ca referinte alu comisiunei de 27 face cunoscutu, că comisiunea au gatatu si inchiatu ocupatiunile sale in privintia partii antaie a statutulu organicu, incependu de la organizarea parociciloru pana inclusive a monastiriloru. Acestu operatu este tiparitu in jurnalulu arciiececesu si impartitu intre membrii. Nu lucrata este inse partea a dou'a, de la eparcie incepundu pana la metropolia si respective organizarea congresului.

Puscariu vre se aduca numai o întregire inainte la cele duse de Alduleanu si adeca, că in privintia operatului subcomisiunei despre organizarea scoleloru, administrarea fonduriloru si contabilitatii s'au adusu unu concludu deosebitu, ca operatulu acestei subcomisiuni se se segregeze d'in statutulu organicu si se se predee inaltulu presidiu cu aceea rogare, ca se binevoiesca a lu lua in deosebita consideratiune si se faca pana la congresulu venitoriu, deca va află d'in partea sa de lipsa, o propunere separata. Recomanda dara inaltulu presidiu, ca se binevoiesca a primi concludulu acesta alu subcomisiunei.

In privintia procederei la desbaterca operatului pregaritu propune dlu referinte, că de ore ce la desbaterile comisiunei au participatu cea mai mare parte a membriloru congresului si asià dara cunoscu cuprinsulu lui, ar' fi superflua cetirea întregului si ar' fi indigitatu, de a se lua cetirea d'in capu in capu, si la fia-care capu se urmeze desbaterca.

Presedintele face întrebarea, că primesce congresulu propunerca acesta? (se primesce!)

(Va urmă.)

D'in muntii Bihorului, oct. 1868.

Onorata Redactiune! In zilele aceste-a venindu la Oradea mare, dedei de nrulu 48. alu foiei „Nagyvárad Lapok“ d'in 7 opt. in carea cu curiositate percursai articolulu intitulatu „Cerculariulu farcipastorescu alu S. Sale dluu eppu gr.

cat. de Oradea-mare“, că-ci d'in acela vedui enciclic'a numitului eppu, despre carea face câte-va cuvinte si „Federatiunea.“ Nu-mi e scopulu a lua la critica acelu cerculariu, carele cu cerbicia dă peptu cu staruintiele natiunale, ci voiescu numai a constata, cumca „N. L.“ cu ce preliudu face cunoscutu cerculariulu in traducere „fidel a“, pentru că sciu, că acesta si va află refrenulu seu in cea mai mare parte a foieloru magiare. Inse vorbele numitei foie: „Candu impartasim mai la vale cerculariulu pastoralu de mare importantia, a căru influentia buna si luminatoria nu va lipsi, e cu nepotintia se nu ne esprimemu sincer'a nostra bucuria, asup'r'a sentiului profundu patrioticu, carele precurge tote sirile aceluia-si; e cu nepotintia ca se nu descoperimu multamita acelu arhipreutu, carele in aceste sîre invetia pe poporeni seî, ca in ante de tote se fia patrioti credintiosi si numai dup'acea romani buni.“

Noi cunoscundu vanitatea S. Sale, a cărei fama s'au răspanditu inca d'in timpii si vorbele memoritoriului Vulcanu, candu lu-vedui pe tenerulu Szilágyi la oglinda cu crucea eppesca in grumadi, de locu amu cugetatu căta bucuria va ave acestu santu parinte, candu se va vedē laudatu intr'o foia de si provinciale, că-ci de unele ca aceste pre arare ori se impartasesce S. sa — dar apoi candu va audē „echo“ ulu in foiele de Pest'a, par' că nu-lu va cuprinde pielea! lu-vedu cum visedia, ma nu visedia ci cum tiene in mana titulu de „Escelintia“, carea pentru d'insulu e unu ce egalu cu raiulu.“ Spre acestu scopu si-au si asternutu calea, că-ci abie est enciclic'a de sub tipariu in sute de exemplarie, de locu alergă la Pest'a, si par' că vedu, cum le impartiesce acele pe la locurile cuviintiose!

Sic itur ad astra!

Dar pe langa tota partea ridiculosa a lucrului mi-suveni întrebarea „unu omu, carele e maturu, si carele cu vre-o căti-va ani duse in Blasiu, că elu e nepotulu lui Maioru si că „natiunea nu se va insiela in d'insulu“; unu omu dice ca acesta, cum pote deveni la atâta neconoscintia politico-morala, cătu a posteriori, dupa ce natiunea întreaga s'au declarat in privintia politiceii sale conducatorie, elu vine si dă peptu cu geniulu tempului, neaducendu-si aminte că „opinionum comenta delet dies naturaeque iudicia confirmat.“

Chiar' me cuprinse un'a superare candu cugetai, că nisce barbati, cari cuprindu pusetiuni inalte la romani, nu potu invetia daca nu de la ai seî, incai de la straini, (pe cari i-stima mai tare) pentru esemplu de la unu Haynald carele pentru statornicia convingerei sale politice au suferitu a perde inca si gratia majestatei sale, si a deveni espatriatu...

Deci cugetai intru mine, voi face unu rotofolu pe la romanii d'in Oradea, se me potu informā mai de aproape despre impregiurările parintelui eppu. La întrebările mele: Cu cine se sfatuesce Cuviosia Sa, cu cine conferesce planurile sale, prin ce cercuri se intorce, si cine i-suntu intimi? Ce credu politicu are... e romanu adevratu, si ce-i e caracteristic'a? capetaeu mai multe raspunsuri, d'in cari mi-am insemnatu urmatoriile in forma de estrasui „Dnule, nu ve mirati de parintele eppu, că-ci elu nu-si bate capulu cu politic'a, pe langa tote că tienū o cuventare memorabile in cas'a de susu, candu vorbi de fraumaureri; elu serie la catechise, pentru cei d'in colo de Carpati si prin Laureatul (!) seu transmite predicatiuni la Bulgari, că-ci vedi, romanii lui de pe aicea sunt prea preocupati, si n'au lipsa de aceste. Siede tota diu'a inchisu acasa, nu merge la nime, inse nici pe elu nu-lu pre infesteza altii; elu vede lumea întreaga, candu prandiesce cu canonicii seî; de altele n'are lipsa; inse e omulu momentului, lu poti insufletu pana la sabia, si lu-poti descuragiā pana la pamentu, de aci vedi apoi că câte odata dă cu bard'a in luna; daca d'in intemplantu se afla cu romani, dice că „elu e fiulu Romei, că Traianu l'au adusu in bratie pana la Pociu“, deci sufletul seu este romanu“; candu e cu unguri mai respectati, dice, mi magyarak“ (pote că intielege prin complexu) etc. Inse mi-insemnai cuvintele urmatorie: „Dnulu Iosifu Papp Szilágyi in 1849. legā sabi'a prim'a data in contra natiunei, si vedemu că acum'a e episcopu; Dnulu Papp Szilágyi Iosifu in 1868 legā sabi'a moralmente a dou'a ora in contra natiunei sale, ce va cascigā dupa acesta, va areta viitoriulu, carele dora nu e departe.“

Pelerinu.

Blasiu, 20 oct. 1868.

In 29 ianuariu am fostu scrisu de liberalitateca piosa, cu care M. Sa Domnitoriulu Carolu I. si guvernulu Romaniei au venitu in ajutoriulu basereceloru misere d'in Archidiececa nostra.

Am dîsu atunci, că Metropolitulu Siolutiu, dupa-ce i-a venitu ofertulu guvernului romanu, a întrebatu pre guvernulu tierei, de pote primi, seu ba. Guvernulu de aici a paditu tacere infundata: au trecut septemane, au trecut lune, si nu a raspunsu nemicu la întrebarea acea; de si dupa mortea lui Siolutiu s'a reimprospetat inca una data.

Eu am luat tacerea acea dreptu dovedu, că guvernulu tierei nu are nemicu in contra acceptării acelor ajutorie oferite basereceloru nostre. Ori-ce omu cu minte ar' fi judecatu totu in modulu acelu-a.

Dara alt'a este judecat'a omeniloru cu minte, si alt'a este judecat'a ministeriului pestanu.

Metropolitulu Siolutiu adresase scrisorea sa de

*) Noi scimu dupa date autentice, că S. S. nu s'au nascutu la Pociu, ci la Tarcia in Comit. Satu-marelui.

Red.

la 19 aug. 1867 către guvernulu Tranniei, ce-si are scaunulu in Clusiu. Asemene facuse si consistoriulu la 23 nov. — Luorulu remase uitatu, ma pre cumu se aude, una data chartiele tienetorie de obiectulu acestu-a se si pierdusera.

Cine le-a pierdut, cine le-a aflatu, nu se scie in Blasiu. Destulu că in primavera consistoriulu de aici se pomenesce cu una chartia presidiala a d. ministru Eötvös cu d. 30 martiu.

D. ministru espune la inceputulu scrisorei acestei-a, că regimulu de aici d'in ocaziunea ofertului acelu-a, s'a pusu in negociatiune cu regimulu Romaniei, — rezultatulu este promisiunea data d'in partea regimului Romaniei, că pre venitoriu avendu cugetu de a mai impartī asemeni ajutorie va respecta derepturile internationale si va pune in lucrare ajutoririle sale prin midilocirea guvernului tierei. Dupa aceste premise impoteresce pre vicariulu a primi si impartī banii daruiti de regimulu Romaniei (se cadea, se dice: de M. Sa Domnitoriulu Carolu I.).

Asià raspunde d. Eötvös la întrebările puse de la Blasiu, — si raspunsulu acestu-a se dă dupa unu restempu de 8 lune de zile!

Adeca ajutarea cătoru-va biete de baserece romane cu vesminte si alte aparate pentru cultulu divin, cumu si cu câte-va sutisore, sub mânilu guvernului nostru a crescutu la una întrebare destulu de momentosa, spre a deschide a supra-i negociări internationale.

Si guvernulu pentru ajutarea basereceloru nostre a dusu in capetu negociările aceste, inse dorere, intr'unu modu ca acelu-a, de obiectulu principale, cu care erā se ne ajutamū, s'a invaluitu printre chartiele ministeriului d'in Pest'a si s'a pierdut.

Că d. Eötvös in scrisorea sa de la 30 martiu impoteresce pre Blasiani numai la primirea baniloru; era de acceptarea aparatelor pentru cultulu dieescu tace, de si întrebarea Metropolitulu Siolutiu se facuse pentru aparatele oferite de guvernulu Romaniei.

Inse Consistoriulu d'in Blasiu considerandu, că baserecele nostre cele in lipsa suntu nenumerate, n'a voit a suferi, ca ajutoriulu piosu alu Romaniei se li se subtraga.

Deci la 18 aprile a. c. de nou s'a adresatu către d. ministru Eötvös si a cerutu, se midilocesca dara pre cale internationale venirea aparatelor oferite pentru ajutarea basereceloru nostre, si a impartesi guvernului Romaniei ca raspunsu la scrisorea acelu-a de la 12 iuliu 1867, că lips'a de vesminte sacre si potire in Archidiececa e cu multu mai mare, de câtu se pota spera, că ore-ce liberalitate ar' pote-o sterge d'intru una data, — pentru acesta ordinariatulu se retiene si nu alatura una lista cuprindietoria de numele basereceloru lipsite; ci obiectele tramese le va impartī, pre unde lips'a va fi mai urgente, si la tempulu seu va face aretare despre baserecele impartesfte.

De la datulu acestei scrisori au trecut siese lune de zile si totu nu mai vine nice unu feliu de raspunsu.

S'a pierdut ea, ca si in anulu trecut? seu este negociulu acestu-a internationale atātu de complicatu, in câtu recere negociări mai indelungate, de câtu pacea d'entre prusi si austriaci? eu nu sciu, ce se tienu; dara suntu omeni, cari sciu. Sperezu, că acesti-a voru luminā lucrulu, — si mai multu speru, că cei de la potere in urma voru recunosce, că este politica smintita a ne despoia baserecele de fruptele piosei liberalitati a fratiloru nostri de preste munti.

Regimulu tierei acestei-a este destulu de liberalu intru a inainta scolele, institutele si confesiunile unguresci. Scolele si institutele romane nu au primitu pana acumu nice una dovedu de liberalitateca lui. Dora nu tinde elu intru a colo, ca se ne arete, cumu că are plecarea binevoitoria de a impedece de la noi si benefacerile altoru-a? X *).

Neindestulire.

Cumcă neci insii Ungurii nu suntu indestuliti cu procedur'a si faptele legelatiunii d'iu Pest'a, se vede si d'in epistol'a adresata zelosului deputatu romanu Andreiu Medanu d'in partea mai multoru cetatiani magiari d'in opidulu Nánás (districtulu Haiduciloru), care traducundu-o d'in l. unguresca lasamū se urmeze:

Nánás, 23 optovre, 1868.

Spectate Dle deputatu! Legelatiunea patriei nostre,

*) La rondulu nostru este se întrebamū de dlu ministru Eötvös, că ore coleptele cele multe, adunate prin Ungaria pentru pretinsii magiari, ce se dice a se fi aflandu in Romania'a, provocatu-au ele vre-o cestiune internationale, ca si acesta? Noi scimu, că pre romanii d'incolo nu pre multu i dore capulu pentru atari lucruri de pietate, cari nu potu se cada in sfer'a politiceii, de cătu la nesc omeni, cari avendu inainte-a ochiloru nisce visumii nerealisabili, se temu de frundia si de erba, si facu d'in unu tientiariu armesariu. Red.

inainte de ast' a cu 32 ani, candu dreptulu legelativu erà in man'a nobilimei, prin art. XIII d'in 1732/6 investit pe toti cetatiani patriei, chiaru si pe iobagi, cu dreptulu d'a potè fi reprezentati in aintea legii.

Legelatiunea imperiala a Austriei, in sesiunea sa mai d'aprope, facu lege pentru libertatea exercerei avocatiei.

In fati'a acestoru-a majoritatea legelatiunii nostre, intrunita pre bazea reprezentatiunii poporului, rieptandu motiunea spect. dtale, facuta la §. 85. alu proieptului procedurii de sub discussiune, in favorulu libertatii individuali, a nimicitu legea amintita mai susu, garanti'a libertatii individuale, si astu-felu facu unu pasiu retrogradu, care in fati'a lumei civilisate ne atinge dorerosu si nu se pote neci cum motiva.

Pre langa tote aceste primiti sp. dle multiemit'a mea si a mai multoru-a pentru nisuintiele nobile si zelose ale dtale. Alu sp. dvoastre stimatoriu.

Gavrilu Nagy m. p.

Statutul organicu

alu besericeii ortodose romane d'in Ungari'a si Transilvani'a

Capu III.

Despre monastiri.

§. 66.

Monastirea este locuinta aceluor persoane besericesci, cari sunt intrunita canonicese prin votulu solenu de a-si petrece viet'a in tota infrenarea, in seracia, si obediinta.

§. 67.

Monastirea de o parte intruneste in sine calitatile unei comune besericesci, de alta parte inse este coordinata unui protopresbiteratu, si ca atare e supusa numai autoritatilor eparciali.

§. 68.

Monastirea, se pote fundasi infinti'a numai cu convoirea si binecuvantarea episcopului concerninte, era fundatoriulu este detoriu se asiguredie izvorele necesarie spre sustinerea monastirei.

§. 69.

D'in monastiri nu se potu face locasiuri lumesci.

§. 70.

Monachii cu cela-l-altu personalu d'in monastire stau sub nemidlocit'a supra-inspectiune a prepositulu, era midlocitu sub iurisdicțiunea episcopului, respective arceiepiscopului diocesanu.

§. 71.

Celu-a ce va se se faca monachu, trebuie se se supuna cercarei canonice; apoi aflandu-se demnu prin sinodulu monastirescu de a se primi in tagm'a monachala, prin prepositulu monastirei se areta episcopului respective arceiepiscopului si i se da binecuvantare arceieresca.

§. 72.

Monachii, fara privire la hirotonia seu hirotesia impreuna cu prepositii lor sunt detori a se portà strinsu si consciintiosu conformu prescrijeloru canonice.

§. 73.

Afacerile monastirei se indeplinescu prin sinodulu monastirescu, la care iau parte toti ieromonachii, ierodiaconii si monachii cu votu decisivu.

§. 74.

Presiedintele sinodulu monastirescu este prepositulu, carele totu-de-odata este indetoratu a tienè ordinea buna in consultari. La intemplantia mortii prepositulu sinodulu si-alege d'entre ieromonachi presiedinte interimalu.

§. 75.

Notariulu se alege d'entre ieromonachi seu ierodiaconi, care duce protocolulu si cele-alalte lucruri scripturistice.

§. 76.

Protocolulu si speditiunile se subscriu de prepositu, si se contrasemneza de notariu.

§. 77.

Conclusele se facu prin pluralitatea voturilor; candu voturile sunt egale votulu presiedintelui dirima. Votu separatu numai atunci se primesce, si se alatura la acte, deca s'a datu in scrisu, si aceste-a trebuie in 3 zile se se faca, ca mai tardiu nu se primesce. Se pote cere si prelungire, ce nu se pote denega, ca-ci la d'in contra se pote apela la episcopu.

§. 78.

Fia-care monastire trebuie se siba economu, carele mânduce partea economica a monastirei, potrivit concluseru sinodulu si inviatiunilor prepositulu. Economulu este detoriu a tienè in evidintia starea materiale a monastirei, si cu finea anulul scolaru a substerne sinodulu ratiociniu documentatu.

(Va urmà.)

Noutati Straine.

FRANCI'A. Orisonulu politiceii europene se pare a fi serinu, dar' numai se pare, pentrucà grigea Europei, privindu venitoriulu celu mai d'aprope, inca n'a disparutu, si nu credemu, ca se dispara cu un'a cu doue. Diplomati'a tace, si afara de miscarile ispanioliloru numai diurnalistic'a franceza si cea prusesca intrerumpu lenistea d'in candu in candu. Fioiele

prusene respandira mai a-de-una-dî fail'm'a, ca nu preste multu va esila lumina una mapa, planisata de imperatulu Napoleonu, cu privire la straformarea venitoria a geografiei europene. „Constitutionell“-ulu semioficialu aduce una notitia in privinti'a mapei de sub intrebare, in care spune, ca ace'a este cart'a strategica a Franciei, redegeata de siefulu cabinetulu imperatescu Conti, cu raportu la statele vecine, si ca evenemintele decurse d'in colo de Renu n'au slabit cu nimicu pusetiunea strategica a Franciei. Deci „Const.“ nu nega originea imperiale a mapei amintite, neci ace'a, ca in cercurile mai inalte ale Franciei se ocupa multu de situatiunea strategica a Franciei. Pacea jace pre sulitie.

ISPANIA. Franci'a, Angli'a si Portugali'a recunoscra guvernulu provisoriu alu Ispaniei, si cu deosebire guvernulu francesu si-a espresu dorinti'a d'a sustienè relatiunile de amicia intre Franci'a si Ispani'a in cea mai buna armonia; — ma ce e mai multu, nuntiulu papalu dechiarà, ca santulu scaunu romanu inca voiesce a traì in amicia cu guvernulu actualu alu ispanioliloru. Se pare, ca dlu Beust voiesce a fi celu d'in urma in recunoscerea starii actuali a Ispaniei. — Jun'ta madritensa, considerandu, ca pacea si ordenea este deja ascurata, guvernulu provisoriu este demnu de increderea toturoru liberaliloru, si ca fungerea ei d'aci inainte ar' impedeà cursulu guvernarii, care trebuie se fia libera: se disolve pe sine, si provoca pe tote juntele provinciali pentru a se disolvì. — Ministrulu esterneloru adresà unu cerculariu reprezentantiloru Ispaniei de la curtile straine, in care desfasura pre largu causele alun-garii dinastiei Bourboniloru, apoi starea actuala si agendele Ispaniei, si procedur'a guvernulu in restaurarea si stabilirea ordenei constitutiunali. — Marele publicistu Girardin adresà mai de-una-dî una epistola conducatoriloru destineloru Ispaniei, spunendu-li, ca neci unulu d'entre ei n'are dreptu a obrude natiunii ispaniole cutare forma de constitutiune seu plane cutare persona, si ca Ispani'a numai sub egid'a formeii republicane pote inainta pre calea prosperarii cãtra limanulu fericiiei. Fioiele englese si multe d'entre cele franceze afirmara, ca generariulu Prim voiesce a radica la tronulu Ispaniei pe principele Aosta. „Libertè“ aduce respunsulu lui Prim, care dîce: „Eu m'am nisuitu d'in tote poterile a face se cada dinasti'a, domnirea carei-a s'a aretatu a fi necompatibile cu libertatea, inse neci candu nu mi-a plesnit prin capu, ca se otrudu concetatiuniloru mei domnitoriulu alesu de mine. Eu sum aperatoriulu unui principiu; si nu sum reprezentantele unui seu altui principe domnitoriulu!“

Varietati.

* * (Fruptele constitutiunismulu austriacu.) Starea esceptionala d'in Prag'a incepe a cosi pr'ntre diurnale; pana acum s'au suspinsu trei foie: „Nár. Noviny“, „Pozel z Prahy“ si „Zvon“, cari inse de la 1 opt. voru aparè in Vien'a. In privinti'a caracterulu politicu Cehii sunt celu d'antãiu poporu in Austri'a, cu ei nu pote jocà regimulu, cum joca ministeriulu magiaru cu natiunile d'in Ungari'a si Transilvani'a.

* * (Membrii congresulu besericescu.) totu-odata si deputati dietali, au inceputu a sosì in Pest'a. Fia-ne iertatu a dorì, se avemu placerea a vedè la postulu lor si pre acei deputati, cari se presinta in dieta numai odata in anu, si pre acei-a, cari numai la finea lunei se areta cu — cuitantiele. De cum-va acestoru domni li e pre greu mandatulu, de a aperà intereselu poporulu, apoi faca bine si romana a casa pentru totu-de-un'a, si nu taia calea altoru individi mai consciintiosi in implinirea detoritiei lor. In casu, candu acèsta observatiune amicala n'aru produce rezultatulu doritu, vomu fi constrinsi a dà publicitatii numele respectiviloru, pentru ca poporulu se si-cunoscra omenii sei, si se se scia conformà la alegerile viitorie.

* * (Tapetele d'in Smirn'a.) E cunoscutu, ca asià numitele tapete de Smirn'a se fabrica in apropiarea Smirnei, in Uchak, o cotate cu 28,000 locuitori. Industri'a acest'a da ocupatiune la 3500 femeie si 500 barbati, cari lucra anulu intregu afara de vinere-a. Cursulu fabricatiunii si alu desemenulu nu se schimba nici odata, elu e totu asià, pre cum a fostu nainte cu 500 ani, si la introducerea unoru mustru noue lucratorii facu cea mai mare opusetiune. Incerarea de a aplicà una masina de vaporeu pentru prepararea firulu, a provocatu rescota intre lucratori. Altcum s'a observatu, ca masin'a acèsta face firulu mai asemene, si prin acèsta tapetele si-perdu grosimea si lan'a, care contribue multu la frumseti'a lor. Materialele de coloritu sunt grautiulu galbenu persicu, indigo, si cochenil'a; pentru de a le face durabile se intrebuintieza numai petr'a acra. In tempulu mai nou s'au introdusu coloru de anilinu d'in Franci'a, vediendu inse, ca nu sunt pre durabile, s'au delaturatu era-si. In Uchak se fabrica pre anu 70,000 metri patrati. Partea cea mai mare se esporta in Angli'a, restulu in Franci'a, Turci'a si Egiptu.

* * (Magazinulu pedagogicu) tomulu 2, fascior'a 9 cuprinde: Catechese practice, invetiamentulu intuitivu, disertatiune tienuta in conferinti'a invetiatoriloru d'in protop. Clusului:

destinatiunea omulu spre ratiune si libertate etc., Ioane Marianu. D'in biografi'a acestui barbatu raru in felulu seu. Statutele societatii literarie sociale „Romani'a“ d'in Vien'a si varietati, carora urmeza publicarea prenumerantiloru.

* * (Statistic'a schimbãrilor de nume in Ungari'a.) In restempulu de la 10 martiu 1867 pana in finea lui iuniu 1868 s'au schimbatu in Ungari'a 338 nume, si anume 107 familie si 231 individi singurali si-au transcriu numele originale in nume magiare. Cei mai multi, cari sierbescu acestei mode curiose, sunt germani si jidovi.

* * (Unu mitingu cehicu in Pruss'a.) Locuitorii d'in pregiurulu opidulu Reichenberg voiau se tiena unu mitingu, si necapetandu licentia de la deregatoriile austriace, au trecut pre teritoriulu prusescu; dupa ce au facutu acolo ovatiuni pentru drepturile coronei boeme si pentru conducatorii natiunali, si dupa ce au strigatu „pereatur“-ile indatinate pentru ministeriulu de Vien'a, se intorsera in pace a casa.

Sciri electrice.

Vien'a, 26 optovre. Zybliekiewicz va interpela ministeriulu pentru indreptãtirile esceptionale ale capitanateloru cercuale d'in Galiti'a. Interpelantele va cere desluciri, pentru ce nu s'a estinsu starea esceptionala si asupr'a Galitiei.

Vien'a 26 optovre. Diuariel suspinse in Prag'a „Politik“, „Hlas“ si „Svon“ au anuntiatu biroului de presa, ca voru aparè in Vien'a.

Vien'a, 26 optovre. Comisiunea in caus'a proieptulu de armata a statoritu numerulu armatei in tempu de pace cu 800,000 fetiori. Cancelariulu imperialu Beust a luat parte la desbatere si a tienutu o cuventare resboiosa, care face sensatiune.

Bucuresci, 26 optovre. Menotti si Ricciotti Garibaldi se accepta aici. Parintele lor, generalulu Garibaldi, inca va sosi la primavera.

Bucuresci, 26. optovre. Respunsulu Romaniei cãtra porta pentru bandele bulgarice s'a espedatu. Se va infintià unu alu treiele regimentu de cavaleria. Printre boiari cerculeza o suscriptiune, spre a radica lui Napoleonu unu monumentu. (? R.)

Vien'a, 27 optovre. Sesiunea delegatiuniloru se va deschide in 12 noemvre. — „Volksfreund“ deminte scrierea despre infintiarea unei nuntiatuere filiale in Pest'a.

Vien'a, 27 optovre. In siedinti'a de eri a comisiunii pentru aperarea tierii bar. Beust tienu o cuventare, a carei mominte principale sunt urmatoriele: Politic'a Austriei e eschisivu politic'a pabei. Relatiunile cu Franci'a, Angli'a si Itali'a sunt cele mai bune; Itali'a inse n'are totu-de-un'a mana libera. — Fatia cu Prusi'a tiene Austri'a la principiulu nereabunarei, d'in partea Prusiei inse nu se pote bucura de asemene respectu. De s'aru escà vr'unu conflictu intre Franci'a si Prusi'a, Austri'a trebuie se stee armata in modu respectabilu, parte spre a valorà neutralitatea propria, parte spre a retienè celelalte poteru de la interventiu. In fine dîse, ca honvedii magiari voru intrà antãia ora in actiune, pentru ca Romani'a semena cu unu arsenalu de arme.

Vien'a, 27 optovre. „Presse“ scrie: In siedinti'a de eri a comisiunii pentru aperarea tierii bar. Beust tienu o cuventare momentosa pentru votarea 800,000 soldati. Membrii comisiunii s'au oblegatu a pastrà secretulu pertratãrilor comisiunii. Cercustarea, ca cifr'a combatuta mai nainte s'a votatu cu mare maioritate, ne dà criteriulu insemnatãtii dechiaratiuniloru lui Beust.

Madridu, 26 optovre. „Gazette de Madrid“ publica unu manifestu alu guvernulu, in care se dîce: Revolutiunea a introdusu sufragiulu universalu ca o demunstratiune pentru suveranitatea poporulu. Dupa ce s'au prochiamatu principiile fundamentale, guvernulu vostru viitoriu se bazeza pre libertatile cele mai vaste, si recunoscutu de tote juntele guvernulu, ca unu corpu unicu, concentreza in sine doctri'n'a manifestatiunii votulu poporalu. Modificarea cea mai insemnata e introducerea libertatii religiose. Manifestulu prochiamu libertatea toturoru productelor de presa, fara care eluptatiunile revolutiunii aru remanè o formalitate ilusoria si gola. Manifestulu asigura, ca coloniile voru participà la avantajele revolutiunii, si promite, ca guvernulu va dà socota corpuriloru legelative.

Proprietariu, redactoru respundistoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.